

СТАНОВИЩЕ

от

Доц. Теменужка Каролова Хроми-Жигалова, Доктор по икономика

член на научното жури, съгласно Заповед № 715 от 21.06.2017 г.

на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър”

на дисертационен труд на АДАМ ДЖОЗЕФ МУЖШИНСКИ за присъждане на образователната и научна степен „Доктор на науките”, професионално направление 3.7. Администрация и управление, докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство“

Тема на дисертационния труд : **ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ
НА НЕДЪРЖАВНИ ИНСТИТУЦИИ ЗА ПЕРМАНЕНТНО
ОБУЧЕНИЕ**

Настоящата рецензия е написана в съответствие със *Закона за развитие на академичния състав на РБ, Правилника за приложение на ЗРАСРБ и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър”*.

I. Обща характеристика на труда. Дисертационният труд е с обем от 273 страници и се състои от увод, 5 раздела, заключение, списък на фигури, списък на таблици и използваната литература. Съдържанието на разделите е разпределено в отделни параграфи. Основният текст съдържа 48 фигури и 17 таблици. Списъкът на използваните литературни източници наброява 268 заглавия на английски и полски език.

Относителната тежест на отделните глави е правилно разпределена. Съдържанието на разделите е разпределено в отделни параграфи.

Актуалността на темата. Актуалността на представената разработка се определя от значението на перманентното обучение, даващо възможност за получаване на допълнителни знания, умения и квалификации в съответствие с изискванията на пазара в съвременната икономика.

Представеният труд е изграден изцяло върху собствени проучвания и покрива изискванията за дисертационен труд за «Доктор нанауките».

Дисертационният труд е написан на добро научно ниво с използване на логически обвързан стил на изложение.

II. Структура на дисертационния труд. Общата логика на изложението е съобразена с формулираната хипотеза и целите на изследването и е структурирана в 5 раздела.

В увода се разкриват актуалността на проблематиката, изследователският проблем и основната хипотеза, обектът, предметът и методологията на изследването.

Авторът акцентира на динамичните обществено-икономически промени в страната и съответно тяхното влияние върху образователната система, необходимостта от нови организационни и програмни търсения. Протичащите промени се отразяват в частност и на образованието на възрастните и прехода към извънучилищната система, която следва да се характеризира с голяма гъвкавост, мобилност и новаторски решения в методите на работа, както правилно отбелязва авторът.

Съдържанието на разделите е разпределено в отделни параграфи.

Цялата първа и втора глава (раздели) имат концептуално-теоретичен характер и са посветени на предмета на изследването. В тях докторантът демонстрира висока теоретична подготвеност, което е едно от изискванията към тази образователна и научна степен. В резултат на извършеното изследване по разглежданата тема е систематизирано извеждането на понятийния апарат и представянето на специфичните проявления на образованието за възрастни в съвременната икономическа среда в Полша.

На основата на проучената научна литература и европейските практики, и получените от тях изводи авторът предлага някои методологически и концептуални решения.

В Първи раздел на дисертационния труд „Управление на образователните институции: основа на теорията на организацията и управлението” е представена същността и спецификата на управлението на образователните институции на основата на теорията на организацията и управлението. Анализирани са въпроси като: управление на екип от хора в контекста на ефективността на управлението, роли и значение на техниките за управление и организационни техники в процеса на перманентно обучение, стиловете на управление.

Втори раздел на дисертацията е посветен на ролята и мястото на недържавните институции за перманентно обучение в образователната система. Анализирани са същността и функциите на институциите за перманентно обучение в образователната система, историческа ретроспекция на образованието за възрастни в Полша.

Третият раздел на дисертацията – „Избрани въпроси, свързани с организацията и управлението на недържавните институции за перманентно обучение” разглежда въпроси на организацията и управлението на недържавни институции за перманентно обучение. Изследвани са теоретични въпроси на теорията на организацията и управлението; анализирани са редица вътрешни и външни фактори при икономическата оценка на център за перманентно обучение. Използваните в този случай изследователски инструменти като SWOT анализ за оценка на силните и слабите страни на предприятието и модела на М. Porter показват възможностите и рисковете, свързани с тяхната дейност и придобиването на стабилна пазарна позиция.

Четвъртият раздел на дисертацията – „Дейности на недържавните институции за перманентно обучение в района на добив на медни руди” представя резултатите от проведените проучвания в двадесет и четири недържавните институции за перманентно обучение в района за добив на медна руда. Диагностика и анализ на текущата дейност на недържавните институции за перманентно обучение следва да се превърне в основа за формулиране на предложения, насочени към подобряване на организацията, управлението и експлоатацията на тези важни звена на образованието за възрастни, както правилно достига до извода авторът.

Петият раздел на дисертацията – „Модел на организация и управление на недържавна институция за перманентно обучение”, използвайки резултатите от проведените изследвания, е представен опит за модификация на организацията и управлението на институциите за перманентно обучение. Тази глава дава отговор на въпроса, как да се отговори на очакванията на различните групи клиенти и оптимално да се решат проблемите на образованието за възрастни. Представянето на институцията за перманентно обучение под формата на модел е илюстрирана като система от елементи, които остават в взаимозависими отношения.

Заклучението представлява обобщение на резултатите от отделните раздели, като авторът посочва проблемите свързани с управлението на центрове за обучение през целия живот в условията на пазарна икономика и формулира конкретни предложения за повишаване на ефективността на функционирането на недържавните институции за перманентно обучение.

Като се вземат под внимание обобщенията в края на всеки раздел и заключенията, направени от анализа на приложените в дисертацията емпирични данни, направените предложения за промени в дейността на

недържавните институции за перманентно обучение, същите имат характер на приложни приноси в дисертацията.

III. Приноси. Предметно-съдържателният анализ на дисертационния труд формира в мен убеждението, че в него са налице достатъчно доказателства за **научно-приложни приноси**. Включените в дисертацията характеристики на редица въпроси, а така също приетите методологически и концептуални решения представляват приноса на автора в развитието на научните знания за промяната в модела на перманентното обучение в недържавните институции. Потвърждавам напълно отбелязаните *приноси*, които имат научно-теоретичен, методологичен и приложен характер. Същите могат да се оценят по значимост както следва :

1. Въз основа на систематизираните структурирани теоретични възгледи са разработени авторски интерпретации за същността на развитието на перманентното обучение на местно и национално ниво.

2. Формулирани са основните направления, за развиване на перманентното обучение в Полша.

3. Формулирани са критерии за организация и управление на недържавните институции за перманентно обучение.

4. Определени са нови посоки за формиране на ефективността на функциониране на недържавните институции за перманентно обучение.

5. Разработени са инструменти за формулиране на нови теории по отношение на организацията и управлението на недържавните институции за перманентно обучение.

6. Представена е оценка на ефекта на перманентното обучение върху икономическото развитие на Полша и препоръки по въпросите на перманентното обучение.

Получените приноси в дисертационния труд са сериозна предпоставка за по-нататъшно развитие на изследванията.

IV. Препоръки и въпроси . Отчитайки обстоятелството че, дисертационният труд представлява сериозен опит за задълбочено изследване на проблемите, свързани с перманентното обучение и ролята на недържавните институции в Полша, ще си позволя да посоча следните бележки и въпроси: *На първо място*, би следвало по прецизно да се формулират предмета, обекта, целта и дори хипотезата на изследването. *На второ място*, прецизиране на редица текстове, като например „... определяне на *нови посоки за формиране на ефективността* на функциониране на недържавните институции за перманентно обучение...” В тази връзка следва да отбележим, че в дисертационния труд има подобни нелогични, икономически некоректни определения. *Трето*, има какво да се желае в стилово оформяне на дисертацията, както и анализ на стари данни от 1991 и пр. години. *Четвърто*, не е постигнато в пълна степен желанието на автора да очертае научните параметри на мениджмънта на образованието на възрастните, в аналогията и сравнението с общата теория на мениджмънта и теорията на образователния мениджмънт. **Въпрос :** Според докторантът, може ли образованието на възрастните да се определи като *движение или област от социалната практика*, която обединява в отделна социална система всички индивиди, институции и асоциации занимаващи се с образование на възрастните, работещи за общи цели като подобряване на методите и материалите за обучение, разширяване на възможностите на възрастните да учат и повишаване на общото културно ниво на обществото?

Посочените критични бележки не намаляват достойнствата на предложения дисертационен труд.

V. Автореферат и публикации по дисертационния труд . Адам Мушински има 16 публикации в научни издания. Всички те са по тематиката, обект на настоящата дисертация. Авторефератът отразява

структурата, съдържанието и изследователските резултати на дисертацията. В него е приложена справка за основните приноси, съдържащи се в дисертационния труд.

VI. Заключение. Представеният дисертационен труд като формулировка на проблемите, като обем, цел, задачи, методология на изследването и постигнати резултати в конкретната област **отговаря на изискванията за самостоятелно научно произведение.**

В дисертационният си труд Адам Мужшински изследва съвременна и обществено значима проблематика с актуално значение. Използвани са съвременни подходи и методи, адаптирани и обогатени с оглед на специфичните потребности на изследването. Считаю, че постигнатите от докторанта **научно-приложни резултати са с характер на оригинален принос**, с който се обогатяват съществуващите знания в изследваната област. Като имам предвид актуалността и значимостта на извършеното изследване с предложените конкретни решения за практиката и визираните приносни моменти, предлагам на почитаемите членове на Научното жури да подкрепят присъждането на **образователна и научна степен „Доктор на науките“**, професионално направление „Администрация и управление” на Адам Мужшински.

Подпис:/п./

Доц. д-р Теменужка Каролова Хроми-Жигалова

21.07. 2017 год.